

โครงการเยาวชนพลยุติธรรม

เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาท

เฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษา

ความเป็นมาของโครงการ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) คาดหวังให้สังคมไทยเป็นสังคมที่อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and Happiness Society) คนไทยมีคุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก ครอบครัวยุติธรรม ชุมชนเข้มแข็ง และสังคมสันติสุข ซึ่งการที่สังคมจะมีสภาพตามที่คาดหวังดังกล่าวได้ คนในสังคมต้องเป็นคนที่มีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย เคารพกฎหมาย มีความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกเป็นสาธารณะ มีความสามารถในการคิดเอง ทำเองและพึ่งพาตนเองได้ แต่ในสถานการณ์ปัจจุบัน สังคมไทยกำลังเผชิญกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในทุกด้านทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ ที่นำไปสู่การเอารัดเอาเปรียบและความไม่รับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม จึงก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาความไม่เป็นธรรม และความไม่ยุติธรรมต่างๆ ซึ่งมีแนวโน้มรุนแรงและแพร่ขยายเข้าสู่สังคมไทยมากขึ้นจนเป็นปัญหาสำคัญของชาติอยู่ในขณะนี้ และแม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบาย แนวทางมาตรการและกลไกต่างๆ เพื่อสร้างความเป็นธรรม ความยุติธรรมและการปราบปรามทุจริตคอร์รัปชันอย่างต่อเนื่องและจริงจัง ทั้งปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง จัดตั้งองค์กรอิสระในการดำเนินงาน พัฒนาระบบการตรวจสอบที่เข้มงวดรัดกุมและสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันในทุกภาคส่วนของสังคมแล้วก็ตาม แต่แนวทางมาตรการและกลไกต่างๆ ดังกล่าว ก็อาจไม่สามารถป้องกันและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ตามแนวนโยบายกระทรวงยุติธรรมที่ต้องการสร้างรูปแบบและแนวทางการเสริมสร้างสังคมแห่งความเป็นธรรม (Fair society) ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้มีการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่ยั่งยืน และเกิดประสิทธิผลอย่างแท้จริงต่อการป้องกันอาชญากรรมและการกระทำผิด ดังนั้น กลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในอนาคต การสนับสนุนส่งเสริม การปลูกจิตสำนึกด้านความยุติธรรมจะเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการให้ความร่วมมือของประชาชนในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมในอนาคต โดยมุ่งเน้นการให้ความรู้ทางด้านกฎหมาย การปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของคนในสังคม อย่างเป็นรูปธรรม โดยเริ่มจากกลุ่มเด็กและเยาวชนแล้วค่อยๆ ขยายเข้าสู่สังคมในวงกว้างต่อไป

สำนักงานกิจการยุติธรรม ในฐานะองค์กรที่มีภารกิจหลักในการประสานและพัฒนาระบบการยุติธรรม จึงได้จัดทำโครงการเยาวชนพลยุติธรรมขึ้น เพื่อพัฒนารูปแบบและแนวทางปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยมและทัศนคติที่

ถูกต้อง รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเรื่องความเป็นธรรม ความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต โดยเริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548 กล่าวคือ

ระยะที่ 1 เป็นการนำร่องเพื่อหารูปแบบการปลูกจิตสำนึกและการสร้างทัศนคติ ที่ดีเกี่ยวกับความยุติธรรม และความซื่อสัตย์สุจริตของเด็กและเยาวชน โดยดำเนินการในปีงบประมาณ 2548 ณ จังหวัดนครราชสีมา มีสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 21 โรงเรียน จากผลการดำเนินงาน พบว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และสอดคล้องตามเป้าหมายการดำเนินงานที่กำหนด โดยเด็กและเยาวชนมีจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตและยุติธรรม สามารถนำประสบการณ์ความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิต รวมทั้งได้รูปแบบแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในกลุ่มเด็กและเยาวชน เพื่อนำไปทดลองและดำเนินการในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

ระยะที่ 2 ในปีงบประมาณ 2549 ได้นำรูปแบบที่ได้จากการศึกษา ไปทดลองใช้เพื่อพัฒนาแนวทางการดำเนินงานให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น โดยมอบหมายให้คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นผู้ดำเนินการ ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา เชียงใหม่ อุบลราชธานี และภูเก็ต ได้มีการประกวดกิจกรรมดีเด่นระดับจังหวัดตามช่วงชั้น (3 ระดับ) จนได้สถานศึกษาที่ชนะเลิศในระดับจังหวัดรวม 12 โรงเรียน และได้จัดให้มีการประกวดกิจกรรมระดับประเทศภายใต้การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2549 โดยพระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา เสด็จเป็นองค์ประธานการประชุมฯ สำหรับกิจกรรมการพัฒนาจิตสำนึกที่ดีแก่เด็กและเยาวชนที่แต่ละสถานศึกษานำมาเสนอในงานดังกล่าว ได้แก่งิจกรรมสร้างองค์ความรู้ด้านกระบวนการยุติธรรมและกฎหมายเบื้องต้น กิจกรรมสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีในเรื่องความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต กิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ฝึกฝนในการสร้างความยุติธรรมและความซื่อสัตย์สุจริต และกิจกรรมการสร้างเครือข่ายยุติธรรมชุมชนในสถานศึกษา เป็นต้น

ระยะที่ 3 ได้ขยายพื้นที่ดำเนินงานในสถานศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยมอบหมายให้คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นผู้ดำเนินการ มีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ จำนวน 54 โรงเรียน การดำเนินงานในครั้งนี้เป็นการหารูปแบบในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กและเยาวชนที่ครอบคลุมเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ยุติธรรม เด็กและเยาวชนได้รับความรู้เรื่องกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้น และสามารถนำความรู้ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมไปประยุกต์ใช้และแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน

ในปี พ.ศ. 2550 เป็นปีมหามงคลที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระชนมายุครบ 80 พรรษา และเพื่อเป็นการแสดงความจงรักภักดีที่ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณต่อแผ่นดินไทยและพระเมตตาต่อพสกนิกร รวมถึงความห่วงใยที่มีต่อเด็กและเยาวชน สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม จึงได้มอบหมายให้ที่ปรึกษาจากคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นผู้ดำเนินการขยายผลการดำเนินงานต่อในระดับประเทศเป็นระยะที่ 4 เพื่อเป็นการสร้างนวัตกรรม องค์ความรู้ และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการของสถานศึกษาต่างๆ ในแต่ละภูมิภาค ให้เด็กและเยาวชนได้แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาทักษะและความเข้าใจในสิ่งใหม่ๆ เกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม มีทัศนคติ ค่านิยมและจิตสำนึกที่ดีในเรื่องความยุติธรรมและความเป็นธรรม โดยให้ผู้เรียนมีความใส่ใจ สนใจ รักการเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้สร้างสรรค์สิ่งใหม่หรือพัฒนาการดำเนินกิจกรรมภายในสถานศึกษา และได้เปลี่ยนชื่อโครงการใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับปีมหามงคลว่า **“โครงการเยาวชนพลยุติธรรม เรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทเฉลิมพระเกียรติเนื่องในโอกาสมหามงคลพระชนมพรรษา 80 พรรษา”**

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างนวัตกรรม องค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการเยาวชนพลยุติธรรมฯ ของสถานศึกษาต่าง ๆ ในแต่ละภูมิภาค
2. เพื่อสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีในเรื่องความยุติธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันในกลุ่มเด็กและเยาวชน
3. เพื่อผสมผสานรูปแบบการดำเนินงานกิจกรรม ตามโครงการเยาวชนพลยุติธรรมฯ เข้าสู่หลักสูตรการเรียนการสอนของกระทรวงศึกษาธิการ

เป้าหมายการดำเนินงาน

1. กลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. สถานศึกษาทั่วประเทศ โดยแบ่งการคัดเลือกเป็น 5 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ตอนบน และภาคใต้ตอนล่าง รวมทั้งสิ้น 80 โรงเรียน

ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการฯ และรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการประกวดผ่านทาง website และสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ แผ่น CD นำเสนอโครงการ แผ่นพับ หนังสือคู่มือโครงการฯ เป็นต้น
2. คัดเลือกโรงเรียนที่มีความสนใจและมีความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 80 โรงเรียน จากโรงเรียนที่ร่วมสมัครทั้งหมด โดยจัดแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 โรงเรียน 2) ภาคเหนือ 3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4) ภาคใต้ตอนบน และ 5) ภาคใต้ตอนล่าง (5 จังหวัด ชายแดนภาคใต้) กลุ่มละ 15 โรงเรียน (การจัดกลุ่มและจำนวนโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ อาจปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม)
3. ประสานงานและประชุมชี้แจงร่วมกับยุติธรรมจังหวัด และหน่วยงานด้านการศึกษาของแต่ละจังหวัด
4. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการในแต่ละภาค
5. ประชุมชี้แจงรายละเอียดแนวทางการดำเนินงาน และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายเบื้องต้นและกระบวนการยุติธรรม
6. มอบเงินสนับสนุนการจัดกิจกรรมแก่โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการฯ
7. นิเทศ ติดตามผลการดำเนินกิจกรรม (ครั้งที่ 1) และประเมินผลติดตามการจัดกิจกรรมของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อนำผลคะแนนจากการนิเทศไปเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินการประกวดกิจกรรมระดับภาค

8. จัดเวทีการประกวดกิจกรรมการนำเสนอผลงานการสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีแก่เด็กและเยาวชนในแต่ละภาค พร้อมทั้งมอบเกียรติบัตรให้แก่ทุกโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนที่ได้รับรางวัลที่ 1 – 3 ในแต่ละช่วงชั้นจะได้รับโล่พร้อมเงินรางวัล และโรงเรียนที่ได้รับรางวัลที่ 1 ของแต่ละช่วงชั้น จากการประกวดในเวทีระดับภาคจะได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมประกวดกิจกรรมในระดับประเทศ รวมโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือก 15 โรงเรียน

9. นิเทศ ติดตามผลการดำเนินกิจกรรม (ครั้งที่ 2) และประเมินผลติดตามการจัดกิจกรรมของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ เพื่อนำผลคะแนนจากการนิเทศไปเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินการประกวดกิจกรรมระดับประเทศ

10. จัดกิจกรรมเข้าค่ายสำหรับเด็กนักเรียนซึ่งเป็นตัวแทนจากโรงเรียนแต่ละพื้นที่ ดังนี้ ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ตอนบน และภาคใต้ตอนล่าง รวมทั้งสิ้น 15 โรงเรียน

11. จัดเวทีการประกวดกิจกรรมในระดับประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งมอบเกียรติบัตรโรงเรียนต้นแบบ เกียรติบัตรโรงเรียนที่ชนะการประกวดกิจกรรม โล่รางวัลและเงินรางวัลแก่ผู้เกี่ยวข้อง

12. จัดสัมมนานำเสนอผลการดำเนินงาน และรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

13. จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน รูปแบบแนวทางการปลูกจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีแก่เด็กและเยาวชนในเรื่องความยุติธรรม และนำเสนอผู้บริหารระดับสูงต่อไป

ระยะเวลาการดำเนินงาน

ระยะเวลาการดำเนินงานโครงการเยาวชนพลยุติธรรมฯ ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2550 – มกราคม 2551 โดยมีแผนดำเนินงาน ดังนี้

ตารางที่ 1.1 ระยะเวลาการดำเนินงาน

รายละเอียด	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.
1. เผยแพร่ประชาสัมพันธ์โครงการฯ และรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมกิจกรรมการประกวดผ่านทาง website และสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ แผ่น CD นำเสนอโครงการ แผ่นพับ หนังสือคู่มือโครงการฯ เป็นต้น	→								
2. คัดเลือกโรงเรียนที่มีความสนใจและมีความพร้อมในการเข้าร่วมโครงการฯ จำนวน 80 โรงเรียน จากโรงเรียนที่ร่วมสมัครทั้งหมด		→							

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

รายละเอียด	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.
3. ประสานงานและประชุมชี้แจงร่วมกับ ยุติธรรมจังหวัด และหน่วยงานด้าน การศึกษา			→						
4. แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โครงการในระดับภาค			→						
5. ประชุมชี้แจงรายละเอียดแนวทางการ ดำเนินงาน อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับ กฎหมายเบื้องต้นและกระบวนการยุติธรรม			→						
6. มอบเงินสนับสนุนการจัดกิจกรรมแก่ โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกเข้าร่วม โครงการฯ			→						
7. นิเทศ ติดตามผลการดำเนินกิจกรรม (ครั้งที่ 1) และประเมินผลติดตาม การจัดกิจกรรมของโรงเรียนที่เข้าร่วม โครงการ เพื่อนำผลคะแนนจากการ นิเทศไปเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสิน การประกวดกิจกรรมระดับภาค				→					
8. จัดเวทีการประกวดกิจกรรมการ นำเสนอผลงานการสร้างจิตสำนึกและ ทักษะชีวิตที่ดีแก่เด็กและเยาวชน ในแต่ ละภาค พร้อมทั้งมอบเกียรติบัตรให้แก่ ทุกโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ โรงเรียนที่ได้รับรางวัลที่ 1 – 3 ในแต่ ละช่วงชั้นจะได้รับโล่พร้อมเงินรางวัล สำหรับโรงเรียนที่ได้รับรางวัลที่ 1 ใน แต่ละช่วงชั้น จะได้รับการคัดเลือกให้ ประกวดกิจกรรมในระดับประเทศ					→				
9. นิเทศ ติดตามผลการดำเนินกิจกรรม (ครั้งที่ 2) และประเมินผลติดตามการ จัดกิจกรรมของโรงเรียนที่เข้าร่วม โครงการ เพื่อนำผลคะแนนจากการ นิเทศไปเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสิน การประกวดกิจกรรมระดับประเทศ						→			

ตารางที่ 1.1 (ต่อ)

รายละเอียด	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.
10. จัดกิจกรรมเข้าค่ายสำหรับเด็กนักเรียน ซึ่งเป็นตัวแทนจากโรงเรียนแต่ละภาค ดังนี้ ภาคกลางและกรุงเทพมหานคร ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคใต้ตอนบน และภาคใต้ตอนล่าง เพื่อเข้าร่วมประกวดระดับประเทศ								→	
11. จัดเวทีการประกวดกิจกรรมในระดับประเทศ ณ กรุงเทพมหานคร พร้อมทั้งมอบเกียรติบัตรโรงเรียนต้นแบบ เกียรติบัตรโรงเรียนที่ชนะการประกวดกิจกรรม โล่รางวัลและเงินรางวัลแก่ผู้เกี่ยวข้อง								→	
12. จัดสัมมนานำเสนอผลการดำเนินงาน และรับฟังข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง								→	
13. จัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน รูปแบบแนวทางการปลูกจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีแก่เด็กและเยาวชนในเรื่องความยุติธรรมและนำเสนอผู้บริหารระดับสูงต่อไป								→	

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลผลิต

- เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการเยาวชนพลยุติธรรมของสถานศึกษาต่างๆ ในแต่ละภูมิภาค
- กระแสการมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- รูปแบบการดำเนินกิจกรรมตามโครงการเยาวชนพลยุติธรรม ในภูมิภาค ต่างๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชน

ผลลัพธ์

- เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา มีความรู้ด้านกฎหมายเบื้องต้นและกระบวนการยุติธรรม มีจิตสำนึก ทัศนคติที่ดี มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีความศรัทธาเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรม และเป็นแกนนำสำคัญในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน
- ปัญหาการทุจริต ความไม่เป็นธรรมในสังคมลดลงเกิดเป็นสังคมแห่ง ความยุติธรรมและความสมานฉันท์